

KITEKINTÉS

SZÁMÍTÓGÉPES EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS SZÜLÖTTE, A HEBIS

TREMKÓNÉ MESZLENY MÁRIA

A HEBIS (Hessisches Bibliotheks- und Informationssystem) jelene

Az NSZK-ban tapasztalt könyvtári számítógépes együttműködés Hessenben régi hagyományú munkamegosztásra épül. Az önkéntességen és a közteherviselésen alapuló regionális számítógépes kooperáció, az ún. Hessischer Datenverbund (a továbbiakban: Hessischer Verbund) jónak mondható a feladatok, a szakemberellátottság, a gépi felszereltség és az anyagi források eltérő volta ellenére is.

Hessen tartományban a kutató+fejlesztő munka, a képzés-továbbképzés szakirodalmi ellátottságát a Hessischer Verbund 8 tudományos könyvtára mintegy 8 milliós állományával biztosítja. A szakirodalmi tájékoztatás biztosítója a 70-es évek közepétől lépcsőzetesen kiépített, és 1986-tól üzemszerűen működő számítógépes könyvtári és információs rendszer, a Hessisches Bibliotheks- und Informationssystem (továbbiakban HEBIS).

Az együttműködő könyvtárak:

Stadt- und Universitätsbibliothek, Frankfurt
 Senckenbergische Bibliothek, Frankfurt
 Universitätsbibliothek, Marburg
 Universitätsbibliothek, Giessen
 Gesamthochschul- Bibliothek, Kassel
 Landesbibliothek Darmstadt
 Landesbibliothek Fulda
 Landesbibliothek Wiesbaden.

A HEBIS-hez a Hessischer Verbund további 61 közművelődési könyvtára fokozatosan bekapcsolódik, gépi felszereltségétől, anyagi és személyi feltételeitől függően. A rendszerhez már csatlakozott az Universitätsbibliothek/Mainz (Rheinland Pfalz tartomány) és információfelhasználó a bonni Kulturális Minisztérium is.

A közös feladatokat egy – a tudományos és közművelődési könyvtárak, valamint a számítóközpont munkatársaiból álló – könyvtári albizottság irányítja.

A rendszer központi könyvtára a regionális központi feladatokat eddig is ellátó Stadt- und Universitätsbibliothek/Frankfurt (továbbiakban StUB) lett. Ebben a minőségben

- központja, illetve koordinálója az adatfeldolgozásnak,
- központja a regionális könyvtárosképzésnek,
- ellátja a regionális szerkesztőségi feladatokat (központi folyóiratjegyzékek, regionális bibliográfiák összeállítása, az ISBN-re alapozott kölcsönzési adatbank építése stb.),
- koordinálja a módszertani munkát és a szabványosítást.

A regionális központi feladatokról jelentős részt átvállalt a Kommunales Gebiet-rechenzentrum/Frankfurt (továbbiakban KGRZ). A rendszer nagyszámítógépes adatfeldolgozását végzi el.

A rendszertervezés előzménye^{1,3}

A speciálisan könyvtári használatra tervezett többcélú nyilvántartási gépi rendszert 1975-től kezdődően a Deutsche Forschungsgemeinschaft (továbbiakban DFG) az együttműködés hatáskörének növelésére dolgoztatta ki és a fejlesztő munkát a tartományi kulturális minisztériummal közösen anyagilag is támogatta.

A DFG az együttműködés kialakításánál igen körültekintő követelményeket határozott meg, amelyekből a legfontosabbak a következők:

- a regionális számítógépes projektek a Hessischer Verbund, illetve az alája nem tartozó könyvtárak közös fejlesztése legyen, minden könyvtártípus igényét figyelembe véve. Előnyben részesüljön a felsőfokú oktatás információigénye, melyet meghatározott időn belül a szakkönyvtárakéval is ki kell egészíteni.
- a regionális szolgáltatások támaszkodjanak a hesseni központi katalógus mellett más tartományok központi katalógusaira is, továbbá más számítógépes adatbázisokra.

A tervezőcsoportnak a DFG által diktált feltételek rendkívüli megterhelést jelentettek, mert a könyvtárak kezdetben nem tudtak kellő számban olyan szakembereket adni (analitikus, rendszerprogramozó, felhasználói programozó stb.), akiknek az elméleti felkészülésen felül megfelelő adatfeldolgozó gyakorlatuk is lett volna. A fejlesztési munkához a KGRZ sem tudott az első években kellő személyzetet biztosítani (1980-ig 16 fő foglalkozott programozással).

A rendszer tervezői a HEBIS elterjedésének érdekében figyelembe vették, hogy az az IBM és Siemens gépekre egyaránt alkalmazható legyen. E célból az ADABAS adatrendszert választották, mert ez kompatibilis az IBM hardverrel és az üzemrendszer szoftverjével. Mivel a kódolásra a PL/1 programnyelv mellett döntöttek, meg kellett oldani, hogy az IBM által kifejlesztett programnyelv használható legyen a Siemens gépekre.

A HEBIS fejlesztési munkái

A túl hosszúra nyúlt kísérleti időszak egy számítógépes rendszer korszerűségének sem használ. Nem mentes ez alól a HEBIS sem.

Amikor a Hessischer Verbund könyvtárai a rendszer lépcsőzetes kiépítése és a mindenkor legmodernebb gépi felszereltségű tesztelés mellett döntöttek, nem számoltak azzal, hogy a fejlesztési munka 10 évet vesz majd igénybe és, hogy a 80-as évek elejére a Bajorországban is kifejlesztett számítógépes könyvtári rendszer – az URICA – nemcsak hogy versenytárs lesz, hanem – számos szakember véleménye szerint – technikailag le fogja körözni a HEBIS-t.

- 1975–78 előkészület, a programok kidolgozása;
- 1979–84 a tesztadatbázis folyamatos betöltése, tesztelés;
- 1985 próbaüzemelés tesztadatbázissal;
- 1986– üzemszerű működés.

Az üzemserű beindulás határidejét veszélyeztette, hogy a próbaüzem tapasztalatainak értékelésével csak 1985 tavaszára készült el a StUB. Tulajdonképpen ez a munkanyag tartalmazta először konkrétan az üzemserű működés (géppark, létszám és üzem) költségigényét, holott közel egy év múlva a HEBIS-nek üzemserűen kellett volna működnie. A nehézségek ellenére a StUB-ban optimisták voltak az 1986-os beindulást illetően. A 85-ös év utolsó negyedét elegendőnek tartották ahhoz, hogy az illetékes hatóságok beleegyezését megkapván, az 5 felsőoktatási könyvtár beszerezze az IBM gépeket az online lekérdezéshez, sőt a személyzetet is kiképezze kezelésükre.

A HEBIS várható költségmegoszlása üzemserű működés mellett

A kísérleti időszakban 1985-ig, a jelentkező költségeket a DFG és a KGRZ megosztva viselte. 1986-tól, az üzemserű beindulást követően, a költségek bizonyos hányada már az együttműködő könyvtárakra hárul éspedig:

- Az információfeldolgozás, valamint a katalógusok szerkesztési és a kiadványok előállítás költségeit az intézmény, illetve fenntartója viseli. Van, aki több forrásból kap támogatást, ilyen például a StUB; Frankfurt fedezi az üzemeltetés 80%-át (beleértendő a 4 állás munkabére is); Hessen tartomány fizeti a folyóirat-ellátást, a könyvtárak szerkesztési és előállítás költségeit; Rheinland Pfalz tartomány 2 állást fedez a StUB-ban a rendszer használatáért.
- A gépi adatfeldolgozás, illetve az adatbank aktualizálási költségeit a KGRZ viseli. A géppark karbantartásához a tartomány is hozzájárul meghatározott összeggel.

Az NSZK-ban a tudományos könyvtárak kifizetőbbnek tartják, ha a „házon belül” adathordozóra rögzített adatokat a kommunális számítóközpontokkal dolgoztatják fel. Hessenben is ez a gyakorlat. Így a KGRZ – a StUB koordináló szerepe folytán – közel félszáz tudományos, illetve közművelődési könyvtárral van közvetlen vagy közvetett kapcsolatban. (Hessenben 5 kommunális számítóközpont működik, a hatodik, a wiesbadeni RZ, az egész tartománynak dolgozik).

- A HessZV (Hessisches Zeitschriften Verzeichnis) COM formában való előállításához (COM=mikrofilmes számítógépi output) a könyvtárak pauszálé összeggel járulnak a KGRZ költségeihez. A KGRZ megegyezés szerinti időközökben (általában 2–4 alkalommal évente) elkészíti a COM katalógusokat a könyvtáraknak, elvégzi a kölcsönzési felszólításokat, illetve a kölcsönzési előjegyzéseket stb. (A regionális központi katalógusok mellett a felsőoktatási könyvtáraknak és a nagyobb városi könyvtáraknak van katalógusuk saját állományukról, amit cserében is megküldenek egymásnak).

A HEBIS feladatai¹

1. A könyvtári munkafolyamatok ésszerűsítése az egyszeri feldolgozás és többszöri felhasználás elve alapján.

2. Gyors információszolgáltatás a regionális központi katalógus gépesítésével, illetve más adatbázisokhoz való kapcsolódással.
3. A gyarapítási munka és a könyvtárközi kölcsönzés meggyorsítása gépi ISBN regiszter segítségével.

A HEBIS alrendszerei

Az alrendszerek kidolgozására és kísérleti üzemére körülbelül egyidőben került sor, továbbfejlesztésük programja egymásra épültségüktől függően eltérő.

Alrendszerek: HEBIS-KAT

HEBIS-BIB

HEBIS-HessZV

HEBIS-ISBN

HEBIS-LEIH

A legjelentősebb alrendszer az 1982-ben kidolgozott HEBIS-KAT.^{2,4,5} Eredetileg a könyvek feldolgozására tervezték (HEBIS-MON), de a folyóiratok feldolgozásának beindulásával az alrendszert továbbfejlesztették és nevét komplexebbé, HEBIS-KAT-ra változtatták. A közös (megosztott) katalogizálás lényegében nem új fogalom, hiszen a hagyományos központi katalógus is a könyvtárak együttes munkájának eredménye. Az a járulékos tényező azonban, hogy a bibliográfiai és a katalógus-adatokat együttesen lehessen kezelni, csakis számítógépes adatfeldolgozással vált lehetővé.

Az alrendszer jellemzője:

- integrálja a regionális központi funkciókat
- egyaránt használható különböző könyvtártípusokban
- tételre orientált rendszer.

a) A HEBIS-KAT adatbázisa

A HEBIS-KAT adatbázisa – mint közös információs alap – a saját és az idegen forrásból merített adatokat tartalmazza. A *saját* adatokat a HEBIS-hez csatlakozó könyvtárak szolgáltatják, az idegen adatokat a Hessischer Verbund-ba nem tartozó könyvtáraktól veszik át. A tesztadatbázisban – *idegen* forrásként – a Bibliographisches Institut folyóirat-adatbankjának, a ZDB-nek (Zeitschriften Datenbank) testületi és periodika adatai vannak, továbbá bedolgozzák a német nemzeti bibliográfia heti füzetének mágnesszalagjait (a DB eltérő adatait gépi programmal alakítják át).

Megkezdték az angol MARC/BNB (British National Bibliography) adatainak bedolgozását is, így a 80-as évek második felére a rendszer – várhatóan – két nagy nemzeti bibliográfia – a német és az angol – adatait fogja tárolni. A rendszer kidolgozói figyelembe vették azt is, hogy a Washington Library Network is az ADABAS-ra épül, sőt az ausztrál nemzeti könyvtár is ezt használja. Távolilag tehát nincs akadálya az angol nyelvterület bibliográfiáinak átvételére.

A *tesztadatbázisban* 1985-ben 160 ezer főcím és mintegy kétszer annyi melléktétel volt. Az adatrendszerben külön fájlban tárolják a címadatokat és külön a testületek adatait. (A testületi fájl a Deutsche Bibliothek/Frankfurt gondozza.) Az ADABAS-ba beke-

rül minden cím- és névforma, illetve keresésre jellemző tárgyszó. (Egyelőre szabad szövegkeresés nem lehetséges).

A hesseni könyvtárak közös katalogizálása elsősorban a ráfordításban ígér megtakarítást, ami a tudományos könyvtárakban 50–60%, a közművelődési könyvtárakban 80% körül mozoghat. A közös katalogizálás nagy előrehaladást jelent az egységes bibliográfiai leírásban is. Ugyanis a HEBIS résztvevői számára a nyugatnémet címleírási szabályzat, a RAK/WB (Regeln für die alphabetische Katalogisierung. Wissenschaftliche Bibliotheken)⁹ használata kötelező. Munkabizottság döntött a fakultatív szabályok alkalmazásáról, és a tesztidőszakban folyamatos volt egyéb közös szabályok kidolgozása (pl. jelzetadás; különböző katalógusok alaki és formai meghatározása).

Az adatbankba és a keresőrendszerbe betáplálták a német címleírási szabályzatot, illetve annak terminológiai, tárgyi és logikai szempontjait. A rendszer kidolgozói megvalósították a RAK/WB bibliográfiai strukturális alternatíváit is. Az utasításokat részben a bibliográfiai tételbe, részben a releváns nyilvántartásokba táplálták be.

b) A rendszer funkcióprogramja

- új adatok betöltése
- a betöltött adatok lehívása, módosítása, törlése
- a rendszerhez tartozó könyvtárak helyi (lokál) adatainak lehívása, módosítása, törlése
- különböző segédutasítások

Az online résztvevők számára a teljes adatbázis minden rendszerfunkciója közvetlenül hozzáférhető lesz. A rendszer üzemserű beindulásával a HEBIS adatvégállomásain át más adatbázist is igénybe lehet majd venni. Ekkor a központ, Frankfurtban, más adatbázisokhoz képest elosztóként fog működni. (A tervezett batch üzemmódot nem valósították meg, offline azonban az online beindulást követően továbbra is igénybe vehető majd az adatbázis.) Az adatátvitelhez a könyvtárak TP Monitor Complete berendezést használnak.

c) Az online dialógus⁶

Az online koncepció súlypontja a HEBIS-nek. Szavatolja a katalógusadatok helyességét mind a beadásban, mind a módosításnál.

A dialógus használata könnyen elsajátítható, mert

- közérthető az adatfeldolgozás nyelve,
- nem alkalmaznak fogalomrövidítéseket a dialógus során,
- a rendszer nem használ számrendszert,
- az alkalmazott terminológia a RAK/WB-ből való.

A műveleti utasítások a billentyűzetben vagy meghatározott mezőkben találhatók. Az ISDS formátumot a keresés befejeztével a gép állítja elő.

Új adatok betöltése

A KGRZ/Frankfurt-ba telepített adatbázishoz a rendszer felhasználói 3CTM (Computer Technik Müller) terminállal csatlakoznak. Beépített ellenőrző program biztosítja, hogy szoftver-hibás tétel ne kerüljön az adatbázisba.

A szerkesztett képernyő (a funkcióprogramnak megfelelően más-más maszk) egyszerűsíti a feldolgozást és az információkeresést, továbbá megrövidíti a gépidőt. A katalógizálót nem köti egyetlen – a rendszer által meghatározott – munkamenet sem; munka közben követheti a „maga szabta” sorrendet, a beadott adatokat a gép ellenőrzi.

A betöltött adatok lehívása

Az adatbázisban már szereplő könyvek vagy folyóiratok kereshetők a következő kereső-ismérvék alapján:

szerző; főcím; testületek/kiadó; sorozatcím;

megjelenési hely, év; ISBN, ISSN;

gépi azonosítószám; raktári szignatura, illetve speciális szakszám.

A második szerző, összeállító stb. csak a megjelenített tételben található meg. Logikai és összekapcsolással is lehetséges a keresés pl. szerző+megjelenési év.

A HEBIS a keresési műveletben az azonosításhoz rövidített leírást közöl, nem ISDS formátumban (ezt a gép produkálja a keresés befejezésekor, a megtalált tétel megjelenítésekor). A rövidített leírás a következő adatokat tartalmazza: cím, szerző, ISBN, ISSN, megjelenés helye, éve, kiadó, a kiadás száma.

HEBIS-BIB

A regionális bibliográfia – a Hessische Bibliographie – szerkesztősége a StUB-ban működik. A tagkönyvtárak munkamegosztásban tárják fel a régió kötelezpéldányait, a StUB pedig a Deutsche Bibliographie sorozataiból a nem Hessenben megjelent címeket. A projektet a StUB és a GID (Gesellschaft für Information und Dokumentation) dolgozta ki. A kurrens feldolgozás 1977-től folyik, azóta négyszer jelent meg éves kötet. Az utolsó kötet mintegy 5200 főcímet tartalmaz.

A bibliográfiai leírások online módon is lehívhatók. Az adatbank kapcsolódik az EURONET-hez.

A regionális központi katalógus gépesítése

A könyvek központi katalógusának gépi adatbázisba való betöltését későbbi tervek tartalmazzák. Jelenleg a könyvtárak szabvány katalóguscédulán küldik bejelentéseiket a StUB-ba.

A központi katalógus 1984-ben mintegy 5 millió címadatot tartott nyilván (ebből csak 420 ezer azonosítható ISBN-nel). 1978-ban elkezdték a katalóguscédulákat mikrofilmlapra venni. Ez egy hosszú lejáratú program. (1982 óta nem készült újabb kiegészítés).⁷

Az 1986-os üzemserű beindulással a könyvek és folyóiratok bejelentése várhatóan meggyorsul és egyszerűbbé válik a HEBIS-hez online kapcsolódó könyvtárakban. A központi katalógus tehermentesítése érdekében a StUB továbbra is vállalta, hogy a Hessischer Verbundhoz tartozó 50 közművelődési könyvtártól a későbbiekben is elfogadja a bejelentést katalóguscédulán és saját „kapacitásból” gazdálkodik ki az adatok betöltését a HEBIS adatbankjába. E vállalása nem csupán szamaritánusságból fakad, hanem abból a megfontolásból, hogyha a nagykönyvtárak megkapják a rendszerhez tartozó – de gépi felszerelt-

séggel nem rendelkező – kisebb könyvtárak gyarapodási tételeit is, a központi katalógus kiiktatásával közvetlenül fordulhatnak könyvtárközi kérésekkel egymáshoz. A tehermentés jelei már mutatkoztak: 1983-ban 205 ezer kérés érkezett a StUB-ba, (ebből Hessenből 82 ezer); 1984-ben már csak 196 ezer (ebből Hessenből 79 ezer).

HEBIS-HessZV

A „titelpool”-t a StUB folyóiratállománya, a hesseni regionális központi katalógus valamint a ZDB-ből átvett címek alkotják. Az alrendszer egyelőre offline működik, az adatbankban tárolt adatokról COM katalógusok készülnek. 1975–76-ig 250 ezer folyóiratcímét töltötték az adatbankba. 1985-ben már közel 360 ezer főcím volt az adatbankban, amelyből 87 800 a hesseni bejelentés. (Mivel az ISSN-ek adásával még csak az elején tartanak, eddig csak 31 800 folyóirat azonosítható ISSN alapján.) A hesseni könyvtárak 1985-ig mintegy 244 ezer állományi adatot jelentettek.

A központi katalógus szerkesztőségének komoly feladata, ugyanakkor nagy felelőssége is van. Hessenben egyedül a Szerkesztőségnek van joga

- a folyóiratok bibliográfiai adatainak verifikálására, módosítására, törlésére
- a gépi adatbázisba bevitt bibliográfiai tételeknek gépi azonosítószámmal való ellátására.

A szerkesztőség verifikálja a StUB-tól és az együttműködő könyvtáraktól megkapott leírásokat; folyamatosan mágneslemezre rögzíti és havonta továbbítja a KGRZ-nek feldolgozásra. A szerkesztőség továbbítja Hessen tartomány folyóiratjelentéseit a ZDB-nek. A HessZV évente kétszer jelenik meg COM formában (a hesseni és a ZDB-ből leválasztott folyóiratokat tartalmazza). Az 1979-ből megjelenő alapkatalógushoz havonta jelennek meg a kiegészítések.

HEBIS–ISBN Register⁸

Az alrendszer a könyvtárközi kölcsönzést gyorsítja meg. Hessenben 72 könyvtár csatlakozott az alrendszerhez (jelentés mágneslemezen a StUB-nak) és 1975-től folyamatosan 525 ezer lelőhelykódot jelentettek a beszerzett könyvek ISBN-jének megadásával. Az ISBN Register negyedévenként jelenik meg (ingyenes az együttműködő könyvtárak számára). Az ISBN Register egyelőre csalódást okozott a legtöbb tudományos könyvtárnak, véleményük szerint későn érkezik a könyvtárakhoz ahhoz, hogy gyarapítási segédeszközként lehessen használni.

HEBIS-LEIH

Az újfajta kölcsönzési rendszer online és offline is üzemel. A későbbiekben ez az alrendszer bibliobuszokban is alkalmazható lesz.

Az online kölcsönzés egy miniszámítógéppel és egy (vagy több) képernyővel működik. Az OCR-B címke igen nagykapacitású adathordozó: csúcsgyártásban, 6 egyidejű kölcsönzőállomás üzemelése mellett a kiadás és a visszavétel 1–2 másodpercig tart. Ugyanennyi időt vesz igénybe a kikölcsönzött könyvről a felvilágosítás. (A StUB-ban 1979-től üzemel online ez az alrendszer, évi 800 ezer kölcsönzést bonyolítva.)

A HEBIS Kasselben

A Gesamthochschul-Bibliothek/Kassel egyike azon tudományos könyvtáraknak, amelyek legkorábban csatlakoztak Hessen tartományon belül a HEBIS-hez. A csatlakozáshoz jók voltak az előfeltételek, mert az új főiskolában 1973-tól már volt egyfajta számítógépes könyvtári feldolgozás.

A rendszert a tesztidőszakban (tehát 1985 végéig) a folyóiratok feldolgozásának megkönnyítésére használta elsősorban a főiskola központi könyvtára. Amíg az adatbankhoz nincs online hozzáférés, a feldolgozó könyvtárosoknak a HZK COM katalógus a segéd-eszköze, amelyből kiderül, jelentette-e már más könyvtár a feldolgozásra váró folyóiratot. A főiskola a központi katalógus szerkesztőségének továbbított és a KGRZ által feldolgozott mágnesszalagról nyeri saját katalógusait, a KZR-t (Kasseler Zeitschriften Katalog), amelyet 80 példányban rendelt meg a KGRZ-től (40 példányt a tanszéki könyvtáraknak, 20 példányt a használóknak és a feldolgozó könyvtárosoknak, 20 példányt Hessen többi könyvtára kap meg cserében).

A HEBIS Hessenen kívül

1985-től – elsőként Bajorországban – a Bayerische Staatsbibliothek/München átvette a HEBIS HessZV alrendszer mágneslemezeit saját folyóiratállománya feldolgozásához.

A folyóiratfeldolgozó munkába 1985 őszétől bekapcsolódott az Universitätsbibliothek/München és várhatóan 1986-tól a Technische Universitäts-Bibliothek/München is. 1987-től a Bayerische Staatsbibliothek a HEBIS-KAT alrendszert is át kívánja venni, de offline hozzáféréssel. Az online üzemmódot itt is, mint Hessenben, a státuszok féltése miatt egyelőre nem szorgalmazzák!

Az Universitätsbibliothek/Regensburg 1983-ban szintén fontolóra vette a HEBIS-hez való csatlakozást, azonban 2 évi mérlegelés után a Bielefeldben kidolgozott URICA-nak nagyobb esélyei vannak az egyetemi könyvtárban. Fenntartásaik a HEBIS-sel szemben a következők:

1. hosszúra nyúlt tesztidőszak;
2. nincs mindegyik alrendszerhez online hozzáférésű; a munkafolyamatok szétdarabolódnak az egyes alrendszerekben.

* * *

Összefoglalásul elmondható, hogy a nagyszabású könyvtári és információs rendszer a hosszúra nyúlt tesztidőszak ellenére is figyelemre méltó fejlesztési munkája a hesseni könyvtáraknak.

Az alrendszerek működnek, a közös katalogizálás tapasztalatai jók. Várhatóan zökkenőmentesen meg tudják oldani a HEBIS-KAT tesztadatbázisának lecserélését az online működés beindulását követően. A HEBIS gyenge pontjai ellenére Magyarországon is nagy szükség lenne hasonló számítógépes együttműködésre a könyvtári munkafolyamatokban.

A HEBIS 1986-tól beinduló üzemszerű működéséről minden bizonnyal hamarosan olvashatunk majd a szakirodalomban.

IRODALOM

1. LEHMANN, Klaus-Dieter: Hessisches Bibliotheks- und Informationssystem = ABI Technik, 2.vol. 1982. 3.no. 195–203.p.
2. DUGALL, Berndt: Das Verbundkatalogisierungssystem HEBIS-KAT = ABI Technik, 3.vol. 1983. 2.no. 7–10.p.
3. SCHOLZ, Eginhardt: Hessisches Bibliotheksinformationssystem HEBIS = ABT Information, 1979. 29.no. 5–29.p.
4. SCHWARZ, Oswin: HEBIS-Verbundkatalogisierung und Informations-Retrieval = ABT Information, 1979. 30.no. 3–23.p.
5. HEBIS-KAT (Hessisches Bibliotheks- und Informationssystem/Katalogisierung). Kézirat. 1984. évi állapot. 20 p.
6. HZK-dialog. (Testbericht. Dialogteil HEBIS-KAT. Berichtsstand: Mai 1982. Frankfurt/M., StUB. 44 p.
7. HZK. Hessian Union Catalogue. Kézirat. 10 p.
8. Das ISBN-Register beim Hessischen Zentralkatalog. = HZK-dialog. Frankfurt/M., StUB. 1980. 8–18.p.
9. WILLE, Margit: Regeln für die alphabetische Katalogisierung. RAK. 2., neubearb. Aufl. Berlin. MZwB. 1976. 74 p.
10. Gesamthochschul-Bibliothek Kassel. Jahresbericht 1984. Kassel, 1985.

A HEBIS funkcióprogramja

H E B I S - K A T
Funktions-Auswahl

TITEL

TS - Titel - Suchen
TI - Titel-Anzeige. IS3D
TA - Titel-Anzeige-Aufnahmeformat
TB - Titel mit Bestands-Nachweis
TH - Titel-Neuaufnahme
TE - Titel-Ergaenzung/Aenderung
TL - Titel-Loeschen
TZ - Titel-Zuordnung Aendern

KOERPERSCHAFTEN

KS - Koerperschaft-Suchen
KV - Koerperschafts-Anzeige
KA - Koerperschafts-Anzeige-Aufnahmef.
KN - Koerperschaft-Neuaufnahme
KE - Koerperschaft-Ergaenzung/Aender.
KL - Koerperschaft-Loeschen

TEILNEHMER-VERZEICHNIS

VS - Teilnehmer-Suchen VN - Neuaufnahme VE - Aenderung VL - Loeschung

HZK

KGRZ Frankfurt am Main

Bild 002

LOKALDATEN

LS - Lokaldaten-Suchen
LD - Lokaldaten-Anzeige
LA - Lokaldaten-Anzeige-Aufnahmeformat
LB - Lokaldaten mit Bestands-Nachweis
LN - Lokaldaten-Neuaufnahme
LE - Lokaldaten-Ergaenzung/Aenderung
LL - Lokaldaten-Loeschen

HILFS-FUNKTIONEN

WS - Fortsetzung der unterbrochenen
Suche
NU - Neuaufnahme mit Daten der
angezeigten Eintragung
FA - Funktions-Auswahl
HI - Hinweise zur Benutzung

Neue Funktion: